

Pešta, Pavel; Válek, Vlastimil

Z korespondence Petra Bezruče s Arturem Závodským

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1960, vol. 9, iss. D7, pp. [191]-199

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/107799>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

PAVEL PESTA — VLASTIMIL VALEK

Z KORESPONDENCE PETRA BEZRUČE S ARTUREM ZÁVODSKÝM

Je známo, jak Petr Bezruč přechal před ctiteli a zvědavci, toužícími poznat zblízka jeho osobu. Snad ještě více uhýbal před otázkami badatelů, pokoušejících se proniknout tajemství vzniku jeho díla. Odrážel zvědavé otázky poukazem na svou špatnou paměť nebo se přímo snažil svést badatele na nesprávnou cestu. Přesto však, podařilo-li se překonat jeho nedůvěru a když Bezruč poznal opravdový zájem, odložil svou nepřístupnost a někdy měl i chvíle sdílnosti. Svědčí o tom dopisy, které napsal bezručovskému badateli Arturu Závodskému, profesoru filosofické fakulty v Brně. Dopisy pocházejí z desetiletí 1947 až 1957 a jsou v soukromém majetku adresátově, který svolil k jejich uveřejnění.

Korespondence byla podnícena badatelskou prací Artura Závodského, který se na básníka obracel s otázkami v době přípravy svých bezručovských studií. Z rozsáhlejší korespondence přetiskujeme 10 dopisů, 1 korespondenční listek a 1 pohlednici. Vybíráme pouze tu část korespondence, která má význam pro poznání vzniku Bezručova díla nebo jeho osobnosti; pomíjíme pohlednice s běžnými Bezručovými pozdravy, říkánkami apod. V dopisech se dovidáme zvláště o podnětech, které vedly ke vzniku některých básní, nacházíme tu úryvek ze ztracené Bezručovy básně, poznáváme způsob Bezručova tvoření i jeho úsilí psát tak, jak by to řekl moravský lid; bez zajímavosti nejsou ani básnickovy drobné poznámky na okraj soudobých událostí.

Dopisy přetiskujeme věrně podle originálu. Bezručův způsob psaní upravujeme jen výjimečně; ponecháváme všechny charakteristické nářeční prvky lašské včetně kvantity (sjednocujeme ji pouze ve slově *událost* podle většiny případů s -á-). Opravujeme jen zřejmá nedopatření a chyby. Do interpunkce zasahujeme pouze tam, kde by mohlo dojít k nejasnostem ve výkladu textu. Některé zkratky rozepisujeme do hraných závorek.

I.

Pane profesore,

za studii, kterou jste nám věnoval, za všechna laskavá slova v ní Vám děkuji: Co jste věnoval roboty té knize! Já sám hledím na své verše s třetího patra, dbaje slov Vergilových: „Snad byl jsem básníkem, když jmenem tím mne všichni zvou, však já jim nevěřím.“ (Buc. Lycidas-Moeris.) Drobné lapsy jsem poznamenal. — Čelakovského měl tatíček ve své knihovně, čítal jsem ho rád jako gymnasista — ovšem i Horáce. Listy otištěné v Kronice Víta Sedívce nejsou originály, ale na originálech stavěné.

Ad vocem M.[aryčky] M.[agdonovy], Kant.[ora] Half.[ara], 7 Havranů: musil jsem vždy mít reálný podklad, s čistou fantasií bych nebyl býval vyšel. Sedm Havranů: byli to bratři Kozelci, pověstní pašerí, na něž jsme se my děčka vždy dívali s posvátnou úctou v hospodě v Hájí. Působili v poříčí Opavice a měli prý na svědomí život kteréhosi finance, stanovisko

bylo v Hájí, všechny finance jsme znali. Financi nám vždy vyprávěli zajímavé události ze svého života.

Osud nás postavil na Hanu, — musil jsem z Brna odejít —, a přežil válku pod pečlivou střechou svého starého souputníka a laskavého hostitele dr. A. Pírka.

S šumným pozdravením

old P. B.

Kostelec na Hané 31. V. 47.

Rozmohl se nšvar, že se bez mého vědomí otiskují má soukromá pisma!

Dopis — dvojlíst (10,7×15,9 cm). Psáno perem; čtvrtá strana volná.

za studii, kterou jste nám věnoval — Artur Závodský, Studie o Petru Bezručovi, Opava 1947. (Buc. Lycidas-Moeris) — citát z Vergiliový sbírky Bukolika; v překladu Ot. Vaňorného (Zpěvy rolnické a pastýřské, Praha 1959) zní toto místo: mě také / za pěvce zvolily Musy, i já znám písně, a všichni / pastýři pěvcem mě zvou, však nevěřím tomu tak snadno (str. 125).

Listy otištěné v Kronice Vít Šedivce — Vít Šedivec (vl. jm. Ladislav Vašek, bratr Bezručův), Z kroniky rodu Bezručova I (1937), II (1938), III (1948).

v Hájí — Háj u Opavy, rodiště Bezručova otce Antonína Vaška; Bezruč tam dlíval jako student na prázdninách u otceva bratra Jana.

musil jsem z Brna odejít — aby se dostal z očí gestapa, které v jeho bytě v Brně provedlo v dubnu 1939 prohlídku.

starého souputníka a laskavého hostitele dr. A. Pírka — dr. Antonín Pírek (1875—1949), přítel, sekretář a hostitel P. Bezruče, který u něho v Kostelci na Hané často pobýval a od r. 1939 žil trvale.

II.

Pane profesore,

raz jsem seděl s robkou, na níž vidět byla dávná krása, vypravovala mi svůj život. Vy-dala se, ale za ní stále pohlížel nesmělý venkovský synek. Po její svatbě začal hasnout. Když umíral, skázel ji pozdravovat a že bez ní nemohl žít. To jsem dal do Kr.[ásného] Pole — jeho tragedii.

27. IX. 49

P. B.
s pozdravením

Dopis — dvojlíst (10,7×15,3 cm). Psáno perem; druhá a čtvrtá strana volná.

Dopis byl otištěn ve studii Artura Závodského Na okraj dvou Bezručových básní, Časopis Matice moravské 1951, str. 352.

do Kr.[ásného] Pole — Vít Šedivec (Z kroniky rodu Bezručova III, 67) uvádí podle Bezručova dopisu, že je to „historie, která se odehrála ve Smržicích u Kostelce a kterou slyšel vypravovat z úst Berušky B., jinak Málky. „Ale protože jsem si netroufal nakreslit hanáckého hochu, dal jsem tomu slezský kabátec.““

III.

Pane profesore,

„moc, má děvuško, moc se ptáš“ ... Jak mohu vědět, kdy bylo napsáno Krásné Pole a kdy 7 Havranů? Kdykoliv jsem našel své verše tištěné, hodil jsem rukopis do ohně. Bylo-li otištěno Kr.[ásné] Pole v Bes.[edách] Času 1902, musilo vzniknout před tím rokem a nedlouho. Vypravovala mi selka Málka X — na jejímž tmavém obličejí bylo vidět stopy dávné krásy — o svém citeli, který se netroufal vyjádřit a teprv když umíral, přiznal se k své lásce. —

V 7 Havranech jsou kreslení bratři Kozelci, jejichž „sláva nedobrá“ hřměla pořídím Opavice za mých dětských let. (Napsal jsem Vám už asi.) Myšlenku jsem nosil vždy dlouho

ve své teskné duši... snad leta, než došlo k erosi. Tak např. leta byla rozepsána balada „Dva chachaři“ — delší — pamatují se jen na 1. strofu:

„Mají zajít bez paměti?
Bylo by jich věčně škoda:
dva chachaři pod piliřem,
tož na rynku pod piliřem,
Gargulák a Gorivoda.“

Každý rok jsem přidával strofu — pak na koncept zapomněl — a když přišlo gestapo v r. 1939 na prohlídku, tak mi to sebralo, což mne hrubě žralo, věc byla téměř hotova. — Laboruju s úpornou skrypkou — až 3 měsíce trvající — a vesna ještě tak daleko! —
Sumně pozdravuju,

old P. B.

14/I 1950.

Děpis — dvojlíst (10,7×15,5 cm). Psáno perem.

Kr.[ásné] Pole v Bes.[edách] Času 1902 — báseň Krásné Pole vyšla v Besedách Času VIII, č. 32 (16. srpna 1903).

selka Málka — viz pozn. k dopisu č. 2.

Napsal jsem Vám už asi — viz dopis č. 1.

když přišlo gestapo v r. 1939 na prohlídku — viz pozn. k dopisu č. 1.

IV.

Pane profesore,

napsal jste o nás knížku švarnu — tak Vám výjimečně odpovídám, více vše naznačuje, protože jak jsem už napsal, jsou ve verších věci velmi diskretní. Jsme lidé chybní, kdož bez hříchu jest... Čím více stárnu, tím více ty chybní figury chápu. — Meškáte na Lerchové, kudy jsem šel snad tisíckrát vraceje se ze Spilberku a z Brna vždy přes Žlutý kopec a Lerchovou. Odstěhoval jsem se od sestry k starému kolegovi T. Strejciovi v Žabovřeskách pod Wilsonovým lesem. Sestra nesnášela dým a já jsem byl zvyklý večer fajčit. A co robit po dlouhých procházkách a marších. V akkorté jsem ovšem fajčil v úřadě. Na Lerchové 29 mešká výborný literát Jaroslav Marcha, kterému dnes zapali zobák, byl „ruralista“. Já jsem se rozloučil se zdravím, potloukal jsem se v srpnu po ostravské nemocnici a jsem v ambul. ošetřován. Hydronefrosa — šak jsem toho vypil v životě! — Ale nejmladší bratr — abstinent — šel na ledviny též. Náš život je předepsán.

Sumně pozdravuju.

P. B.

15/X 51.

Dopis — dvojlíst (8,7×14,8 cm). Psáno perem.

napsal jste o nás knížku švarnu — jde o práci Artura Závodského Studie o Petru Bezručovi, Opava 1947.

meškáte na Lerchové — ulice v Brně, v Jiráskově (dříve Masarykově) čtvrti, vedoucí od Žlutého kopce směrem k Jiráskovu (dříve Wilsonovu) lesu.

vraceje se ze Spilberku — Spilberk, brněnský Hrad; stráně byly upraveny v park. Bezruč se z města vracel oklikou.

od sestry — míněna Olga Vašková; Bezruč bydlel v Brně s oběma sestrami Olgou (1873—1944) a Helenou (1869—1931) nejdříve na Údolní ulici a později na Siroťčí ul. (nyní Grohova). k starému kolegovi T. Strejciovi v Žabovřeskách pod Wilsonovým lesem — Theodor Strejcius (1871—1943), poštovní úředník v. v., u něhož v jeho rodinném domě na ul. Marie Steyskalové č. 60 (dříve Hálkova 56) v Brně-Žabovřeskách, několik kroků od kraje Wilsonova lesa, bydlel Bezruč od ledna 1931 do dubna 1942.

literát Jaroslav Marcha — J. M., vlastním jménem Dominik Nejezchleb (nar. 1880), agrární politik, novinář a spisovatel, autor knihy Ptačí chléb.

Hydronefrosa — vodnatelnost pánve ledvinné.

nejmladší bratr — Antonín Vašek, notář v Klimkovicích; zemřel 26. října 1934.

Příloha k listu č. IV.

Drobné poznámky, jsou ve figurách věci velmi diskretní, které zajdou s autorem.

1) Kantor Halfar. Za mých mladých let byli pronásledováni pro své smýšlení dva „podučitelé“, jak se tenkrát říkalo. Zdá se mi, že sluli Tuček a Zahradníček, Tuček se potom přizpůsobil a plul s proudem. Maminka literátky Marie Glabazňové mluvíc o básni K.[antor] H.[alfar] říkala vždy: Toho kantora jsem znala, každý verš je pravdivý.

2) Mar.[yčka] M.[agdonova] — Vypul jsem raz na Bílý Kříž z Místka, tam se pořádně nalil, naráz zahřmelo. Pustil jsem se dolů na Morávku (?) a šel 8 hodin v plutě do Místka, stavoval se v každé krčmě, bo byl mokrá jak myš. V jedné krčmě mluvil dřevorubec o děvuse, která, obviněna z krádeže dříví, skočila do vody. Bylo to při Ostravici, či při Morávce řece, nevím už. Lokalisoval jsem událost na St. Hamry.

3) Pap.[írový] Mojšl. — Chodíval jsem každý třetí volný den z Brna do Rajhradu, na cestě vždy potkával „s uma sešlého“ židáčka, který zešlel skrze nevěrnou ženu. Aj jsem s ním poseděl raz za líjaku na Nové hospodě při vídeňské ulici. — 4) B.[ernard] Žár, kreslení frýdečtí Zárové, ale bil jsem tam na vlastní přízeň, která se poněmčila. — Větev hrabynská — (sestřenka Milka) — žije ve Vidni, větev střebovská vyhasla. Konec tragický... Pamatuji strýčka Förstra, krásného chlapa, byl správcem na střebovském velkostatku u literátky Stonavské, která tiskla své verše v brněnském Tagesbotu („Schöner Knabe, wie ich leide...“). Ve mlýně se moravsky mluvit nesmělo — byl jsem přísně pokárán, když jsem raz otevřel zobák moravsky. — („Mährisch wird nur mit den Dienstboten gesprochen.“)

5) Žermanice. — Odtamtud byla švarná děvucha, ale chudobná. Vydala se sice dobře skrze svou sličnost, ale chlap se dal do chlastu — upil se. — Vydala se po druhé — zas „dobře“ — podobný osud. Ten snad [potom] robil na štrece. — 6) Smrt Caesarova. Dáku bylo 7000 — těšínských Moravců za mé doby 73 000. Paralela.

7) Idyla ve mlýně. — Událost reálná. Stavoval jsem se časem ve mlýně, kde žila tmavá starší mlynárka, výrazu téměř demonického, s mladým stárkem. — O události popisované se šeptalo všude v okolí. — Nedávno padlo moje oko na dražební edikt toho mlýna... Podobná událost se stala na ne tuze vzdálené hájence, kde jsem se též časem stavoval, šenkovali tam pivo. Žil tam starý hajný s neteří. Raz našli hajného zastřeleného blízko hájenky. Děvucha přišla před soud, šikovný advokát ji vysekal — ale děvucha uměla střílet dobře, což ovšem zapírala před soudem.

Dopis — dvojlist (15,2×21,3 cm). Psáno perem.

Marie Glabazňová — nar. 1896, učitelka, básnička a prozátěrka.

na Morávku — vesnice v Beskydách.

při Morávce řece — horská říčka v Beskydách, přítok Ostravice.

v plutě — pluta, dlouho trvajícím deštěm.

Chodíval... z Brna do Rajhradu — Rajhrad, městy 14 km jižně od Brna.

na Nové hospodě při vídeňské ulici — formanská hospoda u Zelešic na potoce Bobravě (asi 8 km jižně od Brna).

větev hrabynská — v Hrabyni žila větev rodu Vašků.

větev střebovská — rodina Hrnčířů, z níž pocházela básníkova babička Terezie Hrnčířová (1798—1863), žila v Třebovicích; jedna větev se odrodila.

u literátky Stonavské — Maria Stona, vl. jm. Marie Scholzová, roz. Stonawski (1861—1945). v brněnském Tagesbotu — Tagesbote aus Mähren, brněnský deník, vycházející v letech 1867 až 1939.

V.

Pane profesore,

děkuji za vzácnou pozornost dvěma básním věnovanou. Sluší mi podotknout, že Kozelci nežili v Háji, nýbrž jen chodili tam do strýčkovy hospody po vykonané zdražené robotě, když přenesli zboží přes Opavici. Chodili tam též financí, obě strany se měřily bokem, ovšem úsměv Kozelků byl zlomyslný a vítězný. Z financů pamatují si dobře dobrého B. Baumgartnera, který nám děčkům zpíval vždy píseň:

Ryla babiulenska
z rodu bogatego
a ta měla kozulenska
bardzo rozpustnego.

A ten kozulenek
 byl bardzo rozpustny,
 on zjidal každý den
 z ogrodku kapusty.

Byl komisar Rotter, tlustý červený pán, respicient Srnka — jediný Čech, bo financí byli všude šmahem Němci, který měl mladou paní* — zpívala se o ní píseň:

Und dort in Freiheitau, (= Háj)
 dort ist der Himmel blau,
 dort okopiert der alte Ziegenbock
 den jungen Rosenstock.

Usmíval se na ni fešný financ, Pasch slul? — Srnkovi měli děvuchu (pater incertus...), dcerka šla k poště — snad v Mohelnici či v Zábřehu na s[everní] Mor.[avě] — hrála tam hrubu damu, jezdila na koni, skončilo to v base, makla na peníze. Pak byla agentku, chodila za ní pisma na naši poštu: Lydia Srnka restante. Raz přišla za mnou — chtěla 4 rýnské — dal jsem jen 2, bo znal její minulost. — Na tváři švarné měla divnu výrážku... , ale to vše už je tak dávno! Pozdravuji šumně v zemi italské.

Prastarý P. B. —

17/II 52.

Dopis — dvojlíst (10,6×14,8 cm). Psáno perem.

za vzácnou pozornost, dvěm básním věnovanou — Artur Závodský, Na okraj dvou Bezručových básní. Časopis Matice moravské 1951, 348—363 (jde o básně Krásné Pole a Sedm Havranů).

VI.

Pane profesore,

vím o chystané parádě na den 15/IX. Jak si usteleš, tak si lehneš. Měl jsem odejíti dříve. — Paměť nás opouští, žiju už proti Pismu (Zalm 90.10). Ad vocem Tošonovice: Rozprávka s děvuchum je do slova pravdivá. Máme Horní a Dolní Tošonovice. — V H. Toš. byla škola moravská — založená 1857 — popoštěna 1875. — 4. verš zněl původně „na silnici dohonil jsem švarné děvče z T.“. Snad 20 let jsem týral svoji bédnou duši otázkou: — Tak by to moravský lid neřekl. Ale jak? Jak? — Až raz jda Hájem jsem zaslechl píseň pasačky: — „Šla děvůška do háječka, do zeleného — nadešla tam myslivečka černookého.“ Vyskočil jsem na metr do výšky. — TAK mluví lid. Tak je to, když se odtrhneš od rodné země, žije v městě. — Sviadnov II má ovšem fundament reálný, ale zapomněl jsem podrobnosti. paměť nás opouští, jak jsme řekli. — „Dvě mohyly“. V pořítel ostravském (adj. od Ostravice) — odešly dvě osoby dobrovolně se světa. Bývalý legionář a děvucha, když ji milý řekl, že si musí vzít jinou na rozkaz rodiny. Silnější než smrt je milování, praví Písmo. — Četka Anurinka žila ve střebovském mlýně, viděl jsem ji jako 16- či 18letý synek, tož před dávnými lety, bezmála před 70. Držela ve mlýně barvu moravskou, bo četka Anna Hrnčířová dbala přísne řeči panské. Sotva to byla ona...

Proti nahrávání hlasu jsem se už ni raz postavil. A zvláště dnes, kdy jsme orgán — dříve prý jasný podle slov Čenčete Kanclíře — ztratili. Je temný a chraplavý. — Pozdravuju šumně. Sedím jurt v choré skuře a nebude jinak. Náš den se schýlil. —

Bezruč

16/VI 52.

Dopis — dvojlíst (13,2×17,7 cm). Psáno perem; čtvrtá strana volná.

na den 15/IX — 15. září 1952 dožil se Bezruč 85 let.

Zalm 90.10 — Všech dnů let našich jest let sedmdesáte, aneb jest-li kdo silnějšího přirození, osmdesát let, a i to, což nejdárnějšího v nich, jest práce a bída, a když to pomine, tož ihned rychle zaletíme.

* byla z myslivny Benešovy (Charlottenburg pod Hrabyněm) — vysvětlivka Petra Bezruče

4. verš zněl původně „na silnici dohonil jsem švarné děvče z T.“ — 3. a 4. verš zněl původně: na silnici dohonil jsem / hezké děvče z Tošonovic; později jej Bezruč upravil takto: na silnici nadešel jsem / šumné děvče z Tošonovic.

četka — laš. tetka, teta.

Ceněte Kanclíře — Čeněk Kanclír, řídící učitel v Branze, nedaleko Hradce u Opavy; Bezruč u něho trávil část roku.

v choré skuše — skura, laš. kůže.

VII.

Pane profesore,

do novin jsem nepsával — snad raz několik veršů do Ostravice pode jménem B. Šarek? Neznal jsem osobně dra Aug. Petra, ale poseděl raz v domaslovské hospodě s P. J. Ježíškem, naraziv na něho při maršu turistickém. — Moja starka byla ze mlýna střebovského, mlýny mne vždy lákaly k sobě a hovořily řečí prastarou. Znal jsem švarnu děvuchu, která ztratila ženicha, jak, to už nevím. V Pétvaldě měl doly M. Gero. Pamatuji se na stížnosti, v nichž děcka hornická byla naháněna úředníky důlními (Winarski?) do něm. Schulvereinky a pak do polské školy, trpící úbytěmi. Ale „všecko jsem už zapomněl“.

P. B. s pozdravením.

18. VIII. 52.

Korespondenční lístek (14,9×10,6 cm). Psáno perem.

několik veršů do Ostravice pode jménem B. Šarek — o Bezručových básních, psaných pod tímto pseudonymem, viz ve studii Artura Závodského Ke vzájemnému vztahu lidové a knižní slovesnosti — zvláště u Petra Bezruče (Československé přednášky pro IV. mezinárodní sjezd slavistů v Moskvě, Praha 1958, str. 416 n.); srov. též Bibliografii Petra Bezruče I (sestavili Viktor Ficek a Alois Kučik, Praha 1953), str. 79—80.

dra Aug. Petra — buditel, vlastivědný pracovník slezský.

s P. J. Ježíškem — vlastenecký kněz Jan Ježíšek, jehož památce věnoval P. Bezruč báseň Domaslovice. † 21. září 1897.

starka — laš. babička.

„všecko jsem už zapomněl“ — Bezruč se takto vyhýbal přímé odpovědi.

VIII.

Všude, kde jsem žil, byly přestřelky mezi myslivci a pytláky, kdo dřive střelil, zůstal živ. Tak na Beskydách, tak kole Brna. Prchli jsme před pozorností lidskou na osamělu myslivnu v Beskydách, tam jsme podobných tragických afer slyšeli dost — ovšem to bylo dřive. Roboty na celý rok, nemět dobrovolnou sekretarku Z Z, zahynul bych pod pyramidou. Pozdrav PB.

10. X. 52.

Pohlednice, zhotovená k výročí Bezručova narození v r. 1952 V. Pavlíkem. Na ní verše: Tento ještěr každým rokem / zahýbá výpravám bokem / když se rojí jak komáří / kolenn 15. září.

sekretarku Z Z — Zdenka Žabjatko, Bezručovo pojmenování pro Zdenku Kadlecovou.

IX.

Pane doktore,

za Handzlem jsem raz byl ve Střebovicích. Robil tenkrát hlavu tatičkovu, nebyl jsem hrubě potěšen, myslím, že je to hrubě široká tvář — za to se mi podobala tvář M.[aryčky] M.[agdonovy], ač mu kterýsi nepřítel vyčítal, že ji robil podle rysů své galanky, do čehož nikomu nic není. Jistě přílehá k baladě lépe než tvář Svolinského. Nevím, korespondoval-li jsem se zesnulým mistrem, bylo-li tomu tak, nemůže pisma vyslídít v záplavě listů Zdenka

Žabjanko. Silně pochybuji, že by byl H.[andzel] inspiroval list Odry. V tom měla prsty figura nesympatická. Jsme už měsíc nad Ostravicí, čas šumný, letníků poměrně málo, všichni su přískřipnutí měnovu reformu... všichni strádali byli PO ZÁSLUZE nejjasnějším štátem potrestáni. Nedávno tu byl prof. J. z Prahy, který též doplácel při reformě: „A já starý vůl jsem šetřil.“ Pomalu, pane prof., jen pomalu — pravím indignovaně — těch volů je při stole více.

Šumně pozdravuju.

P. B.

20. VIII. 53.

Dopis — dvojlíst (10,4×14,1 cm). Psáno perem.

za Handzlem — Augustin Handzel (1886—1952), ostravský sochař.

hlavu tatičkovu — reliéf pro pamětní desku Bezručova otce Antonína Vaška (1829—1880), slezského buditele a filologa. Deska je zasazena na budově bývalého klasického gymnasia v Brně, kde Antonín Vašek učil.

Zdenka Žabjanko — viz vysvětlení k dopisu č. 8.

Silně pochybuji, že by H. inspiroval list Odry — jde o spisovatele Karla Handzla (1885—1948), tehdy studenta filosofie v Praze. Artur Závodský o něm napsal monografii Karel Handzel — spisovatel Ostravska (vyšla 1954). — Odra byl spolek slezských studentů, který nadšeně přijal Bezručovy první verše a obracel se na něho s žádostmi o nové verše a o svolení k jejich publikování.

měsíc nad Ostravicí — srub u řeky Ostravice, v němž Bezruč trávil léto.

figura nesympatická — snad Adolf Kubis (nar. 1876), ředitel gymnasia v Olomouci, který maně přispěl k prozrazení Bezručova pseudonymu.

X.

Pane doktore,

žiju proti Písmu, které nám dovoluje žít jen do 80, musím tedy nésti dary stáří: vidím zle, neslyším a opouštím mne pamět. Vidím to zvláště při botanice: znal jsem všecky bylince — a dnes vidím známého bylince — a na mor.[avské] jméno si nevzpomenu! Vzpomenu na něm.[ecké] i — latinské..., ale dost. Nedávno jsem si nedovedl vzpomenout na pupalku — něm. Nachtkerze jsem znal.

Protože mne silně opouští pamět, nedovedu říci, kdy byly básně napsány. Originály jsem vždy spálil, jak byly verše otištěny. Nedatoval dříve nikdy veršů, což robí literáti pro posteritate. Tež jsem dost poematů spálil, ja sám sobě přisným kritikem. Domnívám se, že byly verše psány v ten čas, kdy je otiskl Herben. — Ale není vyloučeno, že Kyjov, Domaslovice, Ostrava a Dombrova I byly načrtány spíše, jak se domníváte Vy. Ignorabimus. Zkrátka souhlasím s Králíkem. Že v „nehotovém“ tvaru žily verše i figury před otištěním, mohu připustit. Viděl jsem živé figury na Těšínsku za pobytu misteckého a už mne neopustily, žily kdesi v koutku temném duše dále! — O živých vzorech nechci krákorat, jsou tam věci diskretní. Šumně pozdravuju.

P. B.

20/X 53.

Dopis — dvojlíst (10,7×13,7 cm). Psáno perem. Dopisní papír má iniciálu: ještě, opřený o plot, nad níh svítí slunce.

žiju proti Písmu — viz vysvětlení k listu č. 6.

jak se domníváte Vy — ve studii Artura Závodského Ke genesi některých Bezručových básní, Slezský sborník 1952, 443—450.

souhlasím s Králíkem — týká se studie Oldřicha Králíka Ještě jednou k historii Slezských písní, Slezský sborník 1953, 145—172.

XI.

Pane profesore,

krájské nakl.[adatelství] v B.[rně] nech si jen vydá tu knížku. Brno jsem vždy miloval a chtěl mu též věnovat poema, nedošlo k tomu. My „Moravci“ jsme byli tak silní, že jsme toho „útisku“ nectili. A potom brn.[ěns]ší „Němci“ nebyli tak zlí. Nesmírný vzrůst našeho

živlu bylo takřka vidět den z dne. Ale zarmoutím Vás, ja kmetik mlčenlivý. Nemám huď.[ebního] sluchu, umělé hudbě jsem nerozuměl, jen krása nár.[odní] písně: jistý náš citel ve Vítkovicích si vydal naše oblíbené písničky (když jsme měli 3 l vína a rozkrákorali se na j.[ižní] Mor.[avě]). V lidu jsem viděl vždy velikého umělce: písně, pohádky, pořekadla, kroje... A řeč: krátká adj., masculina měst, etc. — hájil nářečí první paedagog náš, Jos. Ulehla. — Tvrdé l, ypsilon, etc., etc. Janáčka jsem znal jen od vidění — to zhudebnování jsem chápal těžce, potřásaje vždy hlavou nechápavou. Moja starka byla ze mlýna a kdykoli jsem kde vstoupil do mlýna, čul jsem vždy pronikavě minulost dávných předků. Zrovna tak to bylo s koňmi! Mašta! — Tak Fányňka T. se též objevila na scéně — všechny moje hříchy a city objevují se na hladině! Bylo to velmi sličné děvče, ale pth., náš život je předepsán (viz překrásnou lid.[ovou] moudrost v pohádce Smrt kmotříčka). A já jsem ji nemohl zachránit, sám tři leta chorý. Šak je nakreslena. — Vesny jsme neměli a není motýlků. Šumně pozdravuji.

Bezruč

18/VII 57.

Dopis — dvojlíst (10,7×14,8 cm). Psáno perem. Popisní papír s hlavičkou, na níž je zobrazen rozkvetlý kaktus a dýmka.

krajské nakl.[adatelství] v B.[rně] nech si jen vydá tu knížku — jde o Kytici z Brněnska, která vyšla r. 1957 v Brně. K vydání ji připravili a poznámkami opatřili Jaromír Dvořák a Artur Závodský, který napsal také doslov.

jistý náš přítel ve Vítkovicích si vydal naše oblíbené písničky — jde o Bezručův národní zpěv-níček, který vydal k novému roku 1941 ve 200 výtiscích Jaromír Obrátil v Praze.

Jos. Ulehla — J. U. (1857—1933), moravský učitel, pedagog a spisovatel.

Janáčka — Leoš Janáček, významný hudební skladatel, který zhudebnil Bezručovy básně Maryčku Magdonovu, 70 000 a Kantor Halfar.

Fányňka T. — Františka Tomková (1885—1922), Bezručova láska, která inspirovala některé jeho básně. Svě objevy o působení tohoto vztahu na Bezručovu poezii uveřejnil A. Závodský ve studii Bezručova Labutinka a básně k ní se vízíci, Slezský sborník 1957, 317—336.

není motýlků — narážka na Bezručovu vášeň sběratelskou, která se projevovala od mládí. Jejím uměleckým výrazem je mj. báseň Motýl a Stuzkonoska modrá.

XII.

Pane profesore,

děkuji za knížku poslanou. Kdy ji přečítám, nevím.

Ad 1) Ony citované autory jsem čítal, Puškina a Lermontova v orig.[inále].

2) Nevím už.

3) Opouští mne paměť. (Jako sluch a zrak.) Neručím už za to, co vybírám z dávných vzpomínek. Zdá se mi, že jsem kdesi čítal popis života sibirských kmenů.

Z Puškina si pamatuji jeden verš: „Vozstali Pečeněgi“.

Z Lermontova:

„Ulany s pestyrymi značkami,
draguny s konskými chvostami,
vse (vse) pobývali tut.“

Tak to je vše.

30/VII 57.

Bezruč s pozdravením.

Dopis — dvojlíst (10,6×14,8 cm). Psáno perem; druhá a čtvrtá strana volná.

„Vozstali Pečeněgi“ — ze šestého zpěvu Puškinovy poemý Ruslan a Ludmila. Celý verš zní:

„Beda: vosstali pečenegi!“

Z Lermontova: „Ulany... — jde o úryvek z Lermontovovy básně Borodino, který zní takto:
Ulany s pestyrymi značkami / dragumy s koňskými chvostami / vse promelknuli pered
námi / vse pobývali tut.

ИЗ ПЕРЕПИСКИ ПЕТРА БЕЗРУЧА
С АРТУРОМ ЗАВОДСКИМ

Публикуемая корреспонденция является частью обширного материала, который хранится у исследователя творчества Безруча Артура Заводского, профессора философского факультета в Брно. Мы публикуем 10 писем и 2 открытки, относящиеся к 1947—1957 гг. Письма отвечают на вопросы, которые ставил А. Заводский Безручу в связи со своей работой над стихотворными произведениями поэта. Безруч в них сообщает о реальных событиях, которые дали основу для возникновения отдельных стихотворений, о своем творческом методе, дает здесь и отрывок из утерянного стихотворения. Публикуемые письма являются пособием для изучения творчества поэта силезского народа.

Перевела Л. Ондржэйова

AUS DEM BRIEFWECHSEL ZWISCHEN PETR BEZRUC
UND ARTUR ZAVODSKY

Der hier zum Abdruck gelangte Briefwechsel (10 Briefe, 1 Korrespondenzkarte und 1 Ansichtskarte) aus den Jahren 1947—1957 ist eine Auswahl aus einem viel umfangreicheren Material, das sich im Privatbesitz des Bezručforschers Artur Závodský befindet.

Die erwähnten Briefe enthalten vorwiegend Antworten auf eine Reihe von Fragen, die A. Závodský anlässlich seiner Bezruč-Studien an den Dichter gestellt hat. Bezruč gibt in ihnen Auskunft über reale Umstände, durch die er zu einzelnen seiner Gedichte angeregt wurde, er erörtert seine Schaffensmethode, wir finden hier das Bruchstück eines verlorengegangenen Gedichtes u. a. m.

Die veröffentlichten Briefe stellen somit einen beachtenswerten Beitrag zur Kenntnis der Dichtung des Dichters des schlesischen Volkes dar.

Übersetzt von Karel Krejčí